

ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 99/23

Люксембург, 15 юни 2023 г.

Решение на Съда по дело C-520/21 | Bank M. (Последици от обявяването на договора за недействителен)

Правото на Съюза допуска — при обявяване на договор за ипотечен кредит, опорочен от неравноправни клаузи, за недействителен — потребителите да искат от банката обезщетение, надхвърлящо връщането на платените месечни вноски

За разлика от това, то не допуска банката да предявява аналогични претенции срещу потребителите

През 2008 г. потребител и съпругата му сключват договор за ипотечен кредит с Bank M. Кредитът се индексира в швейцарски франкове (CHF), а месечните вноски трябва да се плащат в полски злоти (PLN) след преизчисляване по курс „продава“ на CHF в съответствие с таблицата с обменните курсове на чуждестранните валути, прилагани от Bank M. в деня на плащането на всяка месечна вноска.

Като смята, че клаузите за преизчисляване, които определят обменния курс, са неравноправни, а присъствието им прави договора изцяло недействителен, потребителят предявява иск срещу Bank M. пред районния съд на Варшава. Той иска да му бъде платена парична сума, съответстваща на половината от печалбата, реализирана от Bank M. за определен период от време, използвайки месечните вноски по кредита, платени в изпълнение на договора. В подкрепа на иска си потребителят изтъква, че Bank M. е получила месечните вноски без никакво правно основание.

Полският съдия пита Съда дали Директивата относно неравноправните клаузи¹, както и принципите на ефективност, правна сигурност и пропорционалност, позволяват на страните по договор за ипотечен кредит, обявен за недействителен, тъй като след премахването на неравноправните клаузи той не може да се изпълнява, да искат обезщетение, надхвърлящо връщането на месечните вноски, съответно платени въз основа на договора, както и плащането на законна лихва за забава, считано от поканата за доброволно изпълнение.

В решението си от днес Съдът отбелязва, че **Директивата не урежда изрично последиците, които поражда недействителността на договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, след премахването на неравноправните клаузи**. Държавите членки трябва да определят въпросните последици, при условие че **установените правила са съвместими с правото на Съюза**, и по-специално с преследваните от Директивата цели. Съдът уточнява, че тази съвместимост зависи от въпроса дали националните правила, от една страна, позволяват да се възстанови правното и фактическо положение на

¹ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95 г., 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273).

потребителя, в което той би се намирал при липсата на обявен за недействителен договор, а от друга страна, не застрашават търсения с Директивата възпиращ ефект.

Според Съда възможността даден потребител да претендира срещу банката вземания, надхвърлящи връщането на платените месечни вноски, **не изглежда да застрашава посочените по-горе цели**. По-специално такава възможност може да допринесе за възпиране на продавачите или доставчиците да включват неравноправни клаузи в потребителските договори, доколкото включването им, което води до нищожността на тези договори, **би могло да има финансови последици, надхвърлящи връщането на платените от потребителя суми, и евентуално плащането на лихви за забава**. Националната юрисдикция обаче трябва да провери с оглед на всички обстоятелства по спора дали уважаването на такива претенции на потребителя съответства на принципа на пропорционалност.

От друга страна, **Директивата не допуска банката да може да претендира от потребителя обезщетение, надхвърлящо връщането на платената главница, както и плащането на законна лихва за забава**. Съдът смята, че предоставянето на подобно право **би способствало за премахването на възпиращия ефект, който се упражнява върху продавачите или доставчиците**. От друга страна, ефективността на защитата, предоставена на потребителите с Директивата, би била застрашена, ако при позоваване на правата си, произтичащи от тази директива, те биха били изложени на риск да трябва да заплатят такова обезщетение. Подобно тълкуване **би създавало опасност от възникване на положения, при които за потребителя би било по-изгодно да продължи да изпълнява договора, съдържащ неравноправна клауза, вместо да упражни правата, които черпи от посочената директива**.

В случая Съдът подчертава, че евентуалната недействителност на договора за ипотечен кредит е последица от използването на неравноправни клаузи от Bank M. Ето защо **не може да се приеме, нито че тя извлича икономически облаги от своите неправомерни действия, нито че ще бъде обезщетена за неблагоприятните последици, предизвикани от такива действия**.

Освен това Съдът приема, че **доводът, свързан със стабилността на финансовите пазари, не е релевантен при тълкуването на Директивата, която цели да защити потребителите**. От друга страна, продавачите или доставчиците не могат да заобикалят преследваните с нея цели по съображения за запазване на стабилността на финансовите пазари. Всъщност **банковите институции трябва да организират дейността си в съответствие с Директивата**.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда

[Пълният текст](#) на съдебното решение е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването

За допълнителна информация се свържете с Илияна Пальова ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението са достъпни на [„Europe by Satellite“](#) ☎ (+32) 2 2964106

Поддържайте връзка!

